

Tehisaru kasutamise eetilised küsimused

Marten Juurik

Eesti Teadusagentuur, teaduseetika valdkonna juht

14.11.2023

Tehisaru kui töövahend

- **Piiratud agentsus:** eelkõige kitsas tehisaru, mida saab kasutada vahendina inimtegevuse valdkondades.
- **Töövahend:** kasutaja vastutab kasutamise eest, arendaja vastutab arenduse eest.
- **Justkui lihtne lahendus...**

Vastutuse probleem

- **Kas tehisarvuti tohib kasutada?**
  - Lihtne küsimus, keeruline vastata
  - Vajab automatiseeritava protsessi lahtimõtestamist
  - **Kadu:** läbipaistvus, kontroll, vastutus
- **Reeglid:** loovad selgust
  - Kes sõnastab reeglid?
  - Kelle huvidest lähtuvad?
- **Kalkulaatori stigma:** järelilikult ise ei oska...

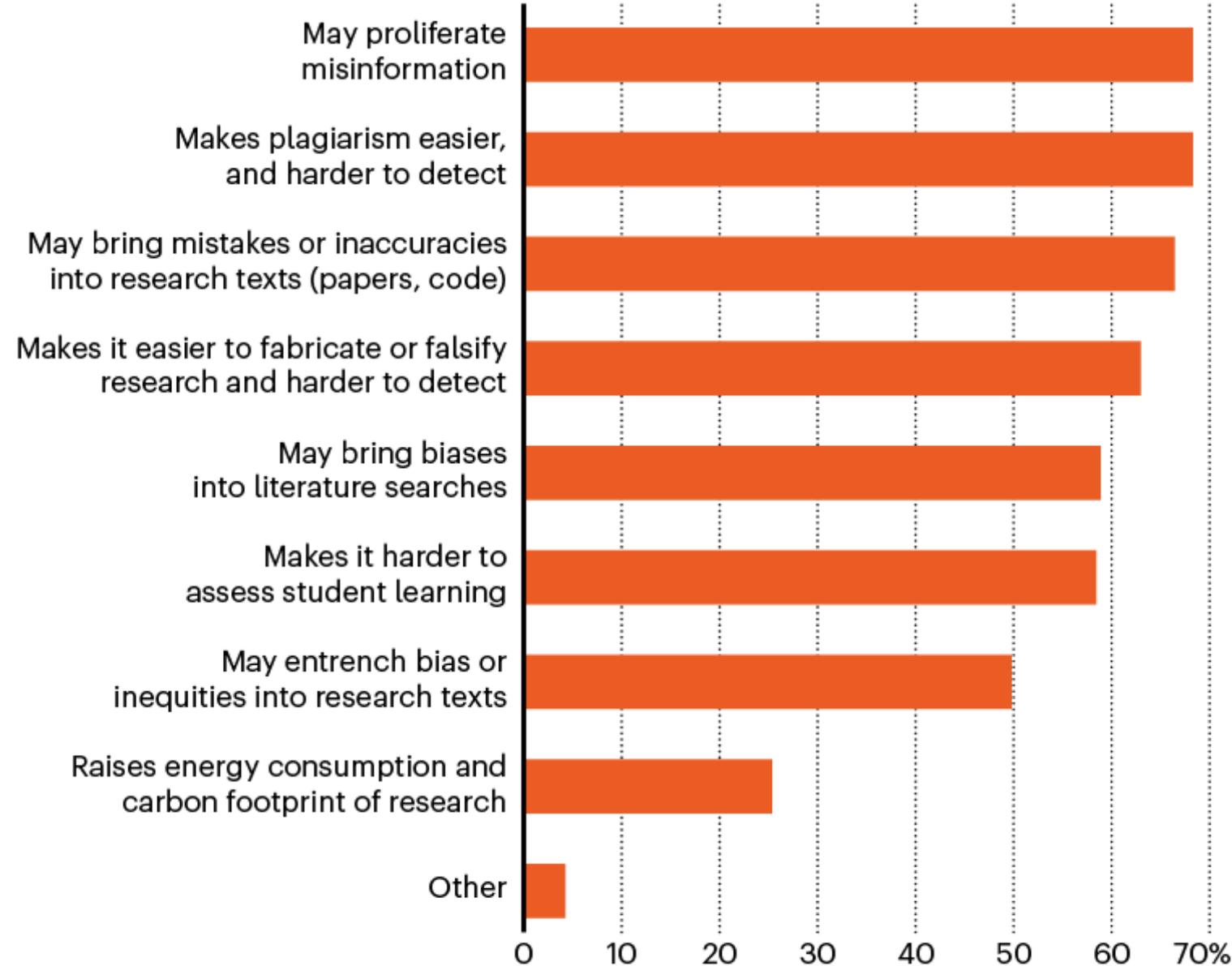
Väärkasutuse võimalused

Richard Van Noorden & Jeffrey M. Perkel, 2023. "AI and science: what 1,600 researchers think," Nature, Nature, vol. 621(7980), pages 672-675, September.

<https://doi.org/10.1038/d41586-023-02980-0>

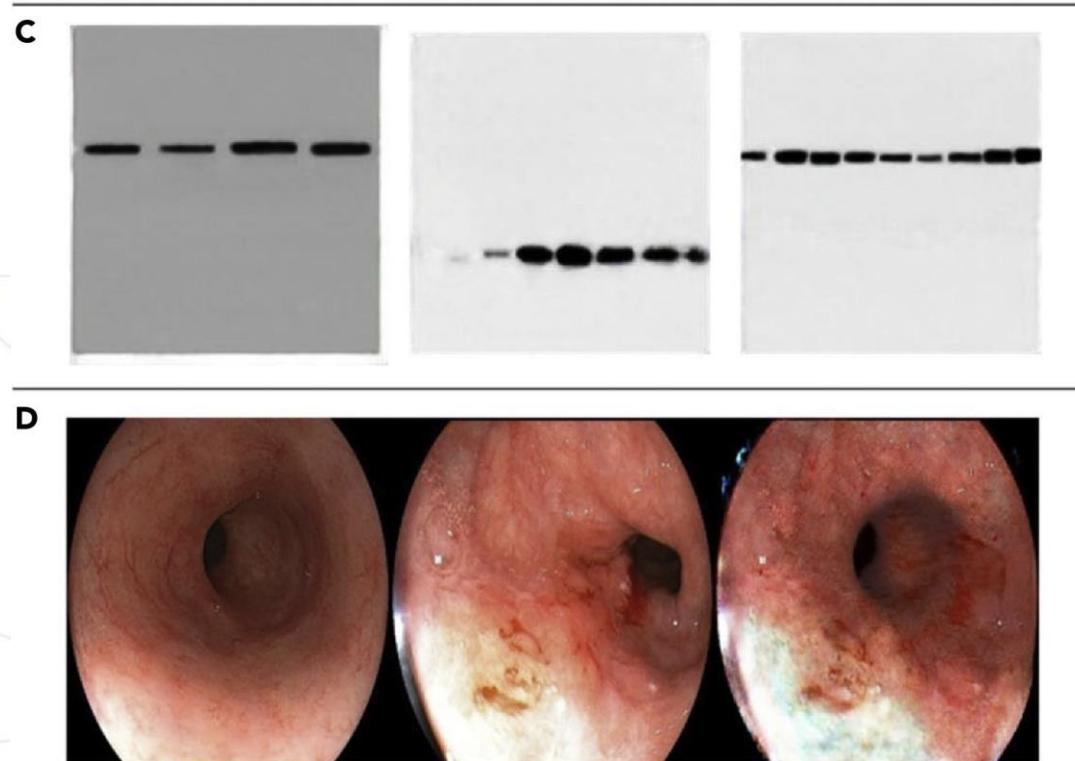
PROBLEMS OF GENERATIVE AI

Q: Where do you think generative AI may have negative impacts on research? (Choose all that apply.)

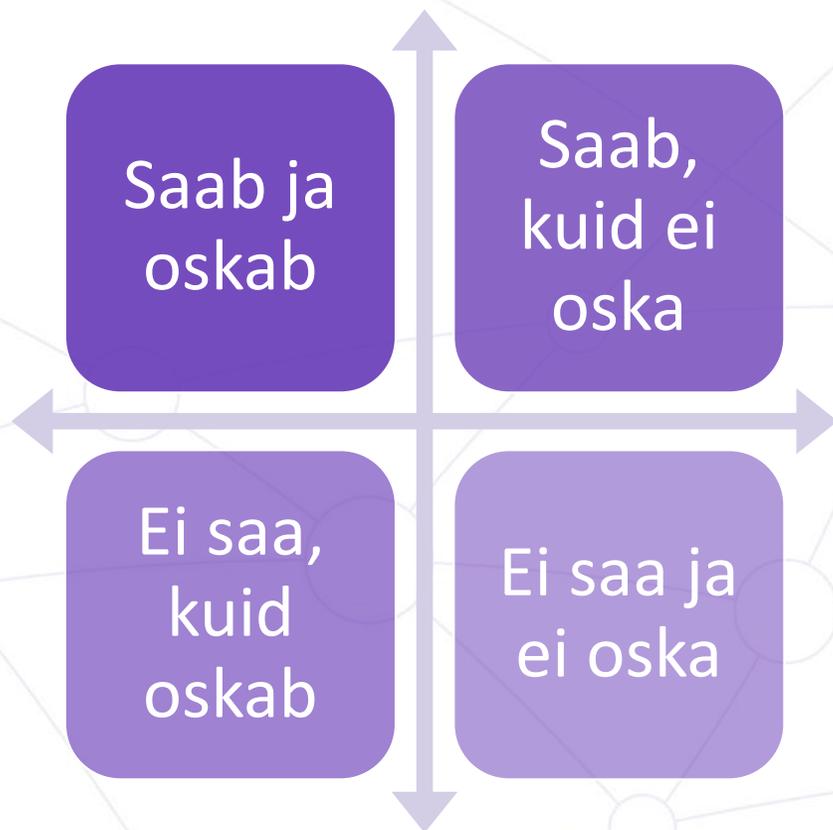
Aususe probleem: lihtne petta, keeruline tuvastada

- **Keelamine:** piirab vastutustundlike kasutajaid, ei takista pettust
- **Pidev kontrollimine:** täiendav bürokraatia, kahjustab usaldust
- **Petturite karistamine:** pihta saavad terved uurimisrühmad, kahjustada saab usaldus teaduse vastu

Liansheng Wang, Yixuan Huang, Zhiyuan Chen, Yixuan Li, Xuefeng Yin, & Xiaoyong Yuan. (2022). Deepfakes: A new threat to image fabrication in scientific publications? *Patterns*. DOI: [10.1016/j.patter.2022.100509](https://doi.org/10.1016/j.patter.2022.100509)

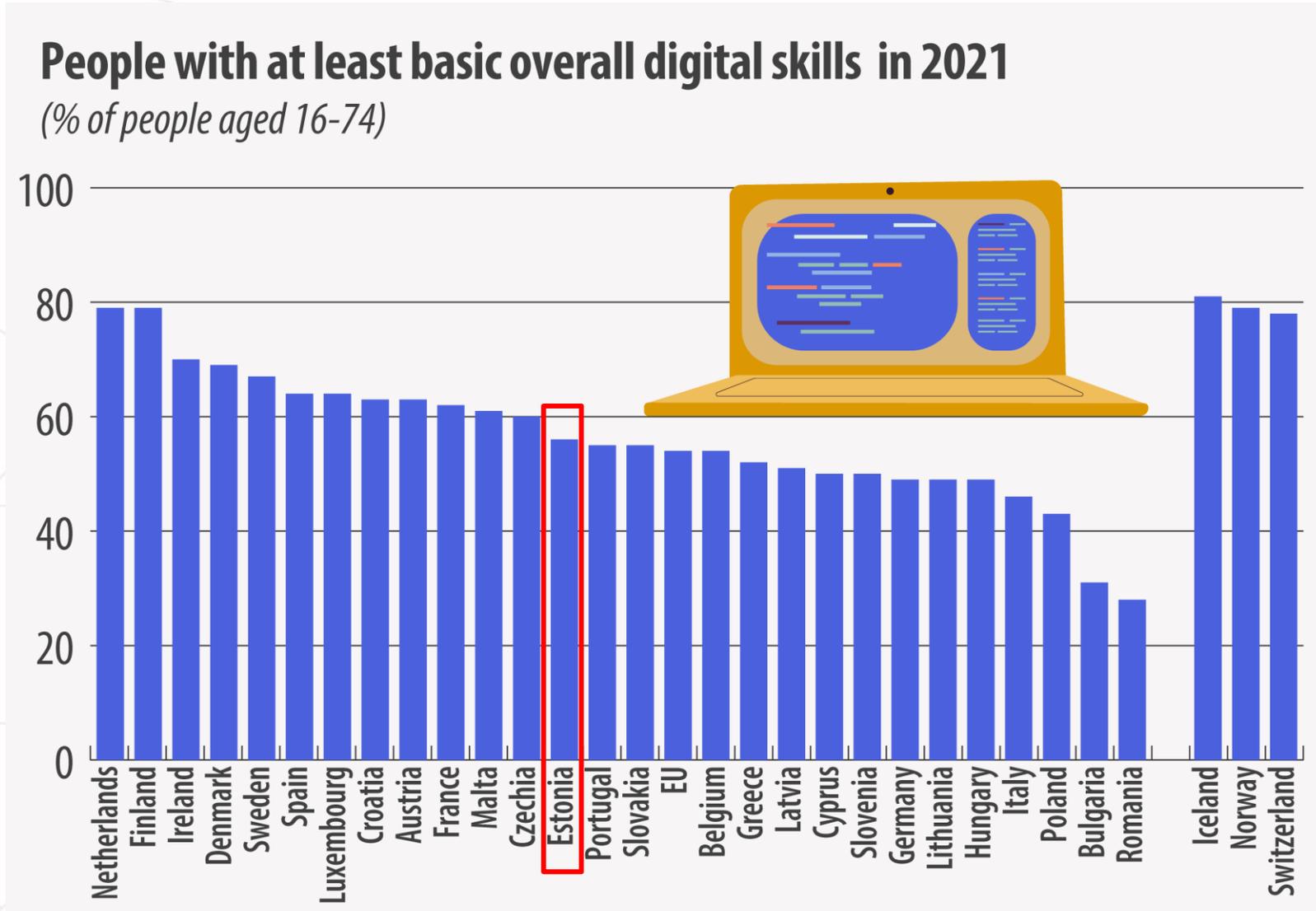
Digitaalne lõhe: sotsiaalne õiglus tehnoloogia valguses

- **Ressursid ja teadmised:** määrab tehnoloogia kasutamise võimalused
- **Ebavõrdsus:** inimestel on erinevad võimalused tehnoloogia kasutamiseks
- **Kontroll:** võimalus kontrollida, kes ja kuivõrd saab tehnoloogiat kasutada

Mõtlemiseks

- Kus paikneb ja kuhu suundub Eesti?

Overall digital skills refer to five areas: information and data literacy skills, communication and collaboration skills, digital content creation skills, safety skills and problem solving skills. To have at least basic overall digital skills, people must know how to do at least one activity related to each area. For more information on the types of activities related to each skill, consult the metadata file.

Aitäh!

Küsimused?

Kontakt: marten.juurik@etag.ee